

PROGRAMUL MILITAR AL REVOLUȚIEI PROLETARE ⁵¹

În Olanda, în Scandinavia, în Elveția, din rîndurile social-democraților revoluționari care luptă împotriva minciunii social-șovine care e „apărarea patriei“ în actualul război imperialist, se ridică glasuri în favoarea înlocuirii vechiului punct din programul-minimum al social-democrației : „miliție“ sau „înarmarea poporului“, cu un punct nou : „dezarmare“. „Jugend-Internationale“ ⁵² a deschis o discuție în această problemă, publicînd în nr. 3 un editorial care se pronunță în favoarea dezarmării. În recente teze ale lui R. Grimm ⁵³ se face, din păcate, aceeași concesie ideii „dezarmării“. Revistele „Neues Leben“ ⁵⁴ și „Vorbote“ au deschis și ele o discuție.

Să analizăm poziția celor ce susțin dezarmarea.

I

Principalul argument care se aduce este că revendicarea dezarmării constituie expresia cea mai clară, mai categorică și mai consecventă a luptei împotriva oricărui militarism și oricărui război.

Or, tocmai în acest argument principal rezidă eroarea fundamentală a adepților dezarmării. Socialiștii care se pronunță împotriva oricărui război nu mai sînt socialiști.

În primul rînd, socialiștii n-au fost nicicînd și nu pot fi împotriva războaielor revoluționare. Burghezia „marilor“ puteri imperialiste a devenit reacționară pînă în măduva oaselor, iar războiul pe care îl duce acum *această* bur-

ghezie îl considerăm un război reacționar, criminal, un război al stăpînitorilor de sclavi. Cum stau însă lucrurile cu un război *împotriva* acestei burghezii? De pildă, cu un război al popoarelor asupra de această burghezie și dependente de ea sau al popoarelor coloniale în vederea eliberării lor? În tezele grupului „Die Internationale” citim în § 5: „În epoca acestui imperialism deșănțat, posibilitatea oricăror războaie naționale este exclusă”, ceea ce constituie o afirmație, evident, eronată.

Istoria secolului al XX-lea, acest secol al „imperialismului deșănțat”, abundă în războaie coloniale. Dar ceea ce noi, europenii, asupra imperialiștii ai majorității popoarelor lumii, denumim, cu mîrșavul șovinism european ce ne caracterizează, „războaie coloniale” sînt adesea războaie naționale sau răscoale naționale ale acestor popoare asupra. Una dintre trăsăturile fundamentale ale imperialismului este tocmai aceea că el accelerează dezvoltarea capitalismului în țările cele mai înapoiate, lărgind și ascuțind astfel lupta împotriva asupra naționale. Asta este fapt. Și de aici rezultă în mod inevitabil că imperialismul trebuie să genereze în mod frecvent războaie naționale. Susținînd în broșura sa „tezele” menționate, *Juinis* demonstrează că în epoca imperialistă orice război național împotriva uneia dintre marile puteri imperialiste provoacă intervenția unei alte mari puteri imperialiste, rivală cu cea dintîi, și astfel orice război național se transformă în război imperialist. Dar și un asemenea argument este greșit. Asta *se poate* întîmpla, dar nu se întîmplă de fiecare dată. Multe războaie coloniale care au avut loc între 1900 și 1914 nu au urmat această cale. Și ar fi de-a dreptul ridicol să declarăm că, de pildă, după actualul război, dacă el se va sfîrși prin epuizarea totală a țărilor beligerante, „n-ar putea” izbucni „nici un fel” de războaie naționale, progresiste, revoluționare, duse, să spunem, de China în alianță cu India, cu Persia, cu Siam etc. împotriva marilor puteri.

Negarea totală a posibilității războaielor naționale în condițiile imperialismului este injustă din punct de vedere teoretic, reprezintă o vădită eroare din punct de vedere istoric, iar din punct de vedere practic echivalează cu

șovinismul european : noi, ca unii care aparținem națiunilor asupritoare a sute de milioane de oameni în Europa, Africa, Asia etc., ținem să declarăm popoarelor asuprite că un război al lor împotriva națiunilor „noastre“ este „imposibil“ !

În al doilea rînd, războaiele civile sînt și ele războaie. Cine admite lupta de clasă trebuie să admită și războaiele civile, care, în orice societate împărțită în clase, reprezintă continuarea, dezvoltarea și ascuțirea firească, în anumite împrejurări inevitabilă, a luptei de clasă. Marile revoluții confirmă, toate, acest lucru. A nega războaiele civile sau a le ignora înseamnă a aluneca într-un oportunism extrem și a renega revoluția socialistă.

În al treilea rînd, izbînda socialismului într-o singură țară nu exclude cîtuși de puțin războaiele în general, ci, dimpotrivă, le presupune. Dezvoltarea capitalismului are loc extrem de inegal în diferitele țări. Și nici nu poate fi altfel în condițiile producției de mărfuri. De aici concluzia certă : socialismul nu poate învinge simultan în toate țările. El va învinge la început într-o singură țară sau în cîteva, celelalte continuînd să rămîna o anumită perioadă de timp burgheze sau preburgheze. Această situație este în măsură să genereze nu numai fricțiuni, ci și tendința directă a burgheziei din celelalte țări de a zdrobi proletariatul victorios al statului socialist. În asemenea cazuri, în ce ne privește, războiul ar fi legitim și drept. El ar fi un război pentru socialism, pentru eliberarea celorlalte popoare de sub jugul burgheziei. Engels a avut perfectă dreptate admițînd de-a dreptul, în scrisoarea către Kautsky din 12 septembrie 1882, posibilitatea unor „războaie de apărare“ duse de socialismul victorios. El a avut în vedere tocmai apărarea proletariatului victorios împotriva burgheziei din alte țări.

Războaiele vor deveni imposibile numai după ce vom fi răsturnat de la putere, după ce vom fi învins definitiv și vom fi expropriat burghezia din lumea întreagă și nu dintr-o singură țară. Din punct de vedere științific ar fi cu totul greșit și nerevoluționar să ocolim sau să estom-

păm elementul cel mai important : zdrobirea împotrivirii burgheziei, — lucrul cel mai dificil și care necesită o luptă deosebit de acerbă în perioada *de trecere* la socialism. Popii „sociali“ și oportuniștii sînt oricînd dispuși să vi-seze la un viitor socialism pașnic, dar ei se deosebesc de social-democrații revoluționari tocmai pentru că nu sînt dispuși să se gîndească la o înverșunată luptă de clasă și la *războaie* de clasă în vederea realizării acestui minunat viitor.

Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de vorbe. De pildă, noțiunea de „apărare a patriei“ este detestată de mulți, deoarece oportuniștii fățiși și kautskiștii uzează de ea spre a disimula și a acoperi minciunile burgheziei cu privire la *actualul* război de jaf. Asta este fapt. De aici nu rezultă însă că trebuie să ne desvățăm a reflecta asupra sensului lozincilor politice. A admite „apărarea patriei“ în actualul război înseamnă a-l considera nici mai mult nici mai puțin decît un război „drept“, un război care corespunde intereselor proletariatului, pentru că o invazie nu este exclusă în nici un război. Ar fi de-a dreptul stupid să negăm „apărarea patriei“ *de către* popoarele asuprite într-un război al lor *împotriva* marilor puteri imperialiste sau de către proletariatul victorios într-un război al *lui* împotriva vreunui Gallifet dintr-un stat burghez.

Din punct de vedere teoretic ar fi absolut greșit să uităm că orice război este continuarea politicii prin alte mijloace ; actualul război imperialist este continuarea politicii imperialiste a două grupuri de mari puteri, politică generată și alimentată, la rîndul ei, de ansamblul relațiilor din epoca imperialistă. Aceași epocă trebuie însă să genereze în mod inexorabil și să alimenteze și o politică de luptă împotriva asupririi naționale, de luptă a proletariatului împotriva burgheziei, de unde posibilitatea și inevitabilitatea, în primul rînd, a unor răscoale și războaie naționale revoluționare, în al doilea rînd a unor războaie și răscoale ale proletariatului *împotriva* burgheziei și, în al treilea rînd, a îmbinării celor două categorii de războaie revoluționare etc.

II

Aici se mai adaugă următorul considerent de ordin general.

Clasa asuprită care nu tinde să învețe să mînuiască armele, să aibă arme nu merită să fie tratată decît ca o clasă de robi. Numai devenind niște pacifiști burghezi sau niște oportuniști am putea uita că trăim într-o societate împărțită în clase, că nu există și nu are cum să existe altă ieșire din această societate în afară de lupta de clasă. În orice societate împărțită în clase — indiferent dacă ea se întemeiază pe sclavie, pe iobăgie sau, ca în prezent, pe munca salariată —, clasa asupritoare este înarmată. Nu numai armata regulată, dar și miliția din zilele noastre înseamnă, pînă și într-o republică burgheză din cele mai democratice cum e Elveția, înarmarea burgheziei împotriva proletariatului. Este un adevăr atît de elementar, încît nu mai e cazul să insistăm asupra lui. E suficient să amintim că în toate țările capitaliste armata este folosită împotriva greviștilor.

Înarmarea burgheziei împotriva proletariatului este unul din faptele cele mai evidente, mai importante și mai esențiale în societatea capitalistă contemporană. În fața unui asemenea fapt, a cere social-democraților revoluționari să formuleze „revendicarea” „dezarmării” echivalează cu renunțarea totală la punctul de vedere al luptei de clasă, cu renunțarea totală la revoluție! Lozinca noastră trebuie să fie: înarmarea proletariatului pentru a învinge, a expropria și a dezarma burghezia. Este singura tactică posibilă a clasei revoluționare, tactică ce decurge din întreaga dezvoltare obiectivă a militarismului capitalist și este dictată de ea. Numai după ce va fi dezarmat burghezia va putea proletariatul, fără a renunța la misiunea sa istorică mondială, să dea absolut toate armele la fier vechi, și fără îndoială că o va face, dar numai atunci și în nici un caz mai devreme.

Dacă actualul război provoacă socialiștilor creștini reacționari și mic-burghezilor plîngăreți numai oroare și spaimă, numai dezgust față de mînuirea armelor, de sînge, de moarte etc., trebuie să spunem că societatea capitalistă

a fost și este *un șir nesfârșit de orori*. Iar dacă actualul război, cel mai reacționar din câte au fost pe pământ, pregătește astăzi acestei societăți *un oribil sfârșit*, nu avem nici un motiv să ne lăsăm pradă desperării. Or, într-o vreme în care forțele burgheziei înseși pregătesc în văzul tuturor singurul război legitim și revoluționar, și anume războiul civil împotriva burgheziei imperialiste, „revendicarea“ dezarmării — mai exact visul dezarmării — nu este, prin semnificația ei obiectivă, decît un acces de desperare.

Celor care vor susține că dezvoltăm o teorie ruptă de viață le vom aminti două fapte de importanță istorică mondială : rolul trusturilor și al muncii femeilor în fabrici, pe de o parte, Comuna din 1871 și insurecția din decembrie 1905 din Rusia, pe de altă parte.

Burghezia este interesată să dezvolte trusturile, să mîne femeile și copiii în fabrici, unde să-i supună la chinuri, să-i pervertească, să-i condamne la cea mai neagră mizerie. Noi nu „revendicăm“ o asemenea dezvoltare, nu o „susținem“, ci luptăm împotriva ei. Dar *cum* luptăm ? Știm că trusturile și munca femeilor în fabrici sînt un fenomen progresist. Noi nu vrem să ne întoarcem spre trecut la meșteșuguri, la capitalismul premonopolist, la munca la domiciliu a femeilor. Înainte prin trusturi etc. și mai departe, depășindu-le, spre socialism !

Acest raționament este valabil, cu modificările corespunzătoare, și pentru actuala militarizare a poporului. Astăzi burghezia imperialistă militarizează nu numai întregul popor, dar și tineretul. Mîine ea va trece, probabil, la militarizarea femeilor. În acest caz trebuie să spunem : cu atît mai bine ! Vom înainta mai repede ! Cu cît se va face mai repede, cu atît mai apropiată va fi insurecția armată împotriva capitalismului. Cum se poate ca militarizarea tineretului etc. să intimideze pe social-democrați atunci cînd ei au exemplul de neuitat al Comunei ? Asta nu este o „teorie ruptă de viață“, un vis, ci este un fapt. Și ar fi, într-adevăr, foarte regretabil dacă, în ciuda tuturor faptelor de ordin economic și politic, social-democrații ar începe să aibă îndoieli că epoca

imperialistă și războaiele imperialiste trebuie să ducă la o inevitabilă repetare a acestor fapte.

Un observator burghez al Comunei scria în mai 1871 într-un ziar englez : „Dacă națiunea franceză ar fi alcătuită numai din femei, oribilă națiune ar fi !” Femeile și copiii de la 13 ani în sus au luptat în timpul Comunei umăr la umăr cu bărbații. Așa va fi și în viitoarele bătălii pentru răsturnarea burgheziei. Femeile proletare nu vor sta să privească cum burghezia bine înarmată împușcă pe muncitorii slab înarmați sau chiar neînarmați. Ca și în 1871, ele vor lua arma în mână și, din națiunile astăzi terorizate — mai exact, din mișcarea muncitorească de astăzi dezorganizată mai mult de oportuniști decât de guverne —, va lua naștere mai devreme sau mai târziu, dar în mod absolut cert, o alianță internațională a „oribilelor națiuni” ale proletariatului revoluționar.

Militarizarea se extinde acum asupra întregii vieți sociale. Imperialismul este o luptă înverșunată a marilor puteri pentru împărțirea și reîmpărțirea lumii, și de aceea el trebuie să ducă inevitabil la o militarizare și mai accentuată în toate țările, inclusiv în țările neutre, cât și în țările mici. Cum vor reacționa în acest caz femeile proletare ? Se vor mulțumi numai să blesteme orice război și tot ce e militar, se vor mulțumi numai să ceară dezarmarea ? Femeile făcând parte din clasa asuprită, clasă cu adevărat revoluționară, nu se vor împăca niciodată să joace un asemenea rol rușinos. Ele vor spune fiilor lor : „În curînd ai să te faci mare și ai să capeți o armă. Ia-o și învață cum se cuvine meșteșugul armelor. Proletarii trebuie să-l cunoască nu ca să tragă în frații tăi, muncitorii din alte țări, așa cum se întîmplă în actualul război și cum te sfătuiesc să faci trădătorii socialismului, ci ca să lupte împotriva burgheziei din propria lor țară, ca să pună capăt exploatării, mizeriei și războaielor nu prin deziderate pioase, ci înfrîngînd burghezia și dezarmînd-o”.

Dacă se renunță la o asemenea propagandă, și anume la o asemenea propagandă în legătură cu actualul război, să nu se mai spună de loc vorbe mari ca social-democrație revoluționară internațională, revoluție socialistă, război războiului.

III

Adepii dezarmării se pronunță împotriva punctului programatic „înarmarea poporului“, invocînd, printre altele, motivul că este o revendicare de pe urma căreia s-ar ajunge mai ușor la concesiile față de oportunism. Am analizat mai sus lucrul cel mai important: raportul dintre dezarmare și lupta de clasă, pe de o parte, și dintre dezarmare și revoluția socială, pe de altă parte. Să analizăm acum raportul care poate exista între revendicarea dezarmării și oportunism. Una dintre cauzele cele mai de seamă care fac inacceptabilă această revendicare rezidă în faptul că ea și iluziile pe care le generează slăbesc în mod inevitabil și fac inefficientă lupta noastră împotriva oportunismului.

Or, această luptă este, fără îndoială, principala problemă la ordinea de zi a Internaționalei. Lupta împotriva imperialismului, dacă nu se leagă strîns de lupta împotriva oportunismului, este o vorbă goală sau o înșelăciune. Una dintre principalele deficiențe ale conferințelor de la Zimmerwald și Kiental⁵⁵, una dintre cauzele fundamentale ale unui eventual fiasco al acestor germeni ai Internaționalei a III-a este aceea că problema luptei împotriva oportunismului, departe de a fi fost soluționată în sensul necesității unei rupturi cu oportuniștii, nici măcar n-a fost pusă deschis. Pentru moment, oportunismul a învins în mișcarea muncitorească europeană. În toate țările mari s-au definit două variante principale ale oportunismului: în primul rînd, social-imperialismul fățiș, cinic și de aceea mai puțin periculos al domnilor Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas și Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson și al altora de teapa lor. În al doilea rînd, oportunismul camuflat, kautskist: Kautsky-Haase și „Grupul social-democrat al muncii“⁵⁶ în Germania; Longuet, Pressemanne, Mayeras și alții în Franța; Ramsay MacDonald și alți lideri ai „Partidului laburist independent“⁵⁷ în Anglia; Martov, Ciheidze și alții în Rusia; Treves și alți așa-zîși reformiști de stînga în Italia.

Oportunismul fățiș se pronunță fără ocol împotriva revoluției și împotriva mișcărilor și exploziilor revoluționare

care au început să aibă loc ; el a încheiat o alianță directă cu guvernele, alianță care îmbracă diverse forme, începînd cu intrarea în guvern și terminînd cu participarea la comitetele pentru industria de război (în Rusia)⁵⁸. Oportuniștii camuflați, kautskiștii, sînt cu mult mai periculoși pentru mișcarea muncitorească, deoarece, folosind vorbe frumoase „marxiste” și lozinci pacifiste, ei ascund faptul că apără alianța cu oportuniștii fățiși. Lupta împotriva acestor două forme ale oportunismului dominant trebuie dusă pe *toate* tărîmurile politicii proletare : parlamentarism, syndicate, greve, armată etc. Trăsătura principală care le caracterizează pe *amîndouă* constă în trecerea sub tăcere, disimularea sau tratarea numai în limitele permise de ordonanțele poliției a problemei concrete *a legăturii dintre actualul război și revoluție, precum și a celorlalte probleme concrete ale revoluției*. Și asta în pofida faptului că încă înainte de război s-a arătat de nenumărate ori, atît neoficial, cît și oficial, în Manifestul de la Basel⁵⁹, legătura dintre *acest* război, care devenise iminent, și revoluția proletară. Principala deficiență a revendicării dezarmării este tocmai că ea eludează toate problemele concrete ale revoluției. Sau, poate, adepții dezarmării se pronunță pentru o formă cu totul nouă de revoluție neînarmată ?

Mai departe. Noi nu sîntem nicidecum împotriva luptei pentru reforme. Nu vrem să ignorăm trista posibilitate ca omenirea să mai treacă, în cel mai rău caz, printr-un al doilea război imperialist dacă, cu toate exploziile frecvente ale nemulțumirii maselor, cu toate frămîntările din mase și cu toate eforturile depuse de noi, revoluția nu va izbucni în condițiile create de actualul război. Sîntem pentru un program de reforme, care trebuie să fie îndreptat și *el* împotriva oportuniștilor. Oportuniștii n-ar face decît să se bucure dacă am lăsa exclusiv pe seama lor lupta pentru reforme, iar noi am fugi de trista realitate, căutîndu-ne refugiu în himera „dezarmării”. „Dezarmarea” înseamnă fugă de realitatea dezagătătoare și nicidecum luptă împotriva ei.

Iată cam ce ar trebui să spunem într-un asemenea program : „Lozinca și admiterea apărării patriei în răz-

boiul imperialist din 1914—1916 înseamnă coruperea mișcării muncitorești printr-o minciună burgheză“. Un asemenea răspuns concret la probleme concrete ar fi din punct de vedere teoretic mult mai just, mult mai folositor pentru proletariat și mai insuportabil pentru oportuniști decât a revendica dezarmarea și a denunța „orice“ apărare a patriei. Și am putea adăuga : „Burghezia tuturor marilor puteri imperialiste : Anglia, Franța, Germania, Austria, Rusia, Italia, Japonia, Statele Unite, a devenit atât de reacționară, iar tendințele ei spre dominație mondială atât de puternice, încât orice război al *burgheziei acestor țări* nu poate fi decât un război reacționar. Proletariatul trebuie să se ridice nu numai împotriva oricărui război de acest fel, ci să dorească înfrângerea «propriului» guvern în asemenea războaie, înfrângere pe care aceasta s-o folosească în vederea insurecției revoluționare dacă insurecția organizată cu scopul împiedicării războiului nu a reușit“.

În problema miliției trebuie să declarăm : sîntem împotriva miliției burgheze și pentru o miliție proletară. De aceea „nici un ban și nici un om“ pentru armata regulată, ca și pentru miliția burgheză, chiar și în țări ca Statele Unite sau Elveția, Norvegia etc. Asta cu atât mai mult, cu cît chiar și în cele mai libere țări republicane (de pildă Elveția) constatăm o prusacizare din ce în ce mai accentuată a miliției, în special între anii 1907 și 1911, și prostituarea ei în vederea mobilizării trupelor împotriva greviștilor. Noi putem revendica : alegerea ofițerilor de către popor, desființarea oricărei justiții militare, egalitatea în drepturi a muncitorilor străini cu cei băștinași (punct deosebit de important pentru state imperialiste care, asemenea Elveției, exploatează cu tot mai multă nerușinare un număr din ce în ce mai mare de muncitori străini, privîndu-i de drepturi) ; mai departe : fiecare o sută de locuitori, să zicem, dintr-o țară să aibă dreptul de a forma o uniune liberă, în cadrul căreia să-și facă o temeinică instrucție militară, uniunea putînd să-și aleagă în mod liber instructorii, care să fie remunerați pentru munca lor de către stat etc. Numai în asemenea condiții

va putea proletariatul să învețe meșteșugul armelor într-adevăr pentru *sine* și nu pentru stăpînii de sclavi din țara sa; interesele proletariatului impun cu necesitate instrucția militară. Revoluția rusă a demonstrat că orice succes, fie și parțial, al mișcării revoluționare — de pildă cucerirea unui oraș, a unei așezări industriale, a unei părți a armatei — *va sili* inevitabil proletariatul învingător să înfăptuiască un asemenea program.

În sfîrșit, e de la *sine* înțeles că împotriva oportunistului nu se poate lupta numai cu ajutorul programelor; va trebui să veghem neîncetat ca ele să fie puse cu adevărat în practică. Eroarea fundamentală și fatală comisă de falita Internațională a II-a a fost aceea că vorbele ei nu se potriveau cu faptele, că a cultivat fățarnicia și o frazeologie revoluționară deșănțată (vezi atitudinea pe care au adoptat-o astăzi Kautsky & Co. față de manifestul de la Basel). Ca idee socială, cu alte cuvinte ca idee generată de anumite condiții sociale și capabilă să acționeze asupra unui anumit mediu social, deci care nu rămîne o bizarerie a unei persoane, dezarmarea este generată, pe cît se pare, de condițiile de trai specifice, prin excepție „liniștite“, ale unor state mici care au stat o vreme destul de îndelungată deoparte și speră în continuare să nu apuce calea înșîngerată a războaielor mondiale. Spre a ne convinge de acest lucru, e suficient să reflectăm, de pildă, la argumentele adeptilor dezarmării din Norvegia: „Noi sîntem o țară mică, avem o armată mică și nu putem face nimic împotriva marilor puteri“ (și de aceea sînt neputincioși și atunci cînd sînt atrași cu forța într-o *alianță* imperialistă cu un grup sau altul de mari puteri)... „vrem să stăm tihniți deoparte în colțișorul nostru și să ne continuăm politica de închistare provincială, să cerem dezarmare, tribunale de arbitraj obligatorii, neutralitate permanentă etc.“ („permanentă“, probabil, ca aceea a Belgiei ?).

Tendința meschină a unor state mici de a sta deoparte, dorința mic-burgheză de a se afla cît mai departe de marile conflagrații ale istoriei universale, de a folosi si-

tuația relativă monopolistă pentru a rămîne într-o stare de pasivitate și de nepăsare — iată condițiile sociale *obiective* menite să asigure ideii de dezarmare un anumit succes și o anumită răspîndire în unele state mici. Este, firește, o tendință reacționară, care se bazează numai și numai pe iluzii, deoarece imperialismul atrage oricum statele mici în vîltoarea economiei mondiale și a politicii mondiale.

De pildă, situația imperialistă a Elveției îi dictează în mod obiectiv *două* linii în mișcarea muncitorească: oportuniștii tind ca, în alianță cu burghezia, să facă din Elveția o uniune monopolistă republicană-democratică pentru a obține profituri de pe urma turiștilor burgheziei imperialiste și pentru a specula în tihnă și cît mai avantajos această „liniștită“ situație de monopol.

Adevărații social-democrați din Elveția tind să folosească libertatea relativă de aici și situația „internațională“ a țării pentru a ajuta să învingă alianța strînsă a elementelor revoluționare din partidele muncitorești din Europa. În Elveția nu se vorbește o limbă „proprie“, ci — slavă domnului! — trei limbi de circulație universală, tocmai limbile vorbite în țările beligerante cu care se învecinează.

Dacă cei 20 000 de membri ai partidului social-democrat elvețian ar da săptămînal numai cîte 2 centime drept „impozit militar extraordinar“, s-ar realiza anual 20 000 de franci, sumă mai mult decît suficientă pentru ca, în ciuda interdicțiilor impuse de marile state-majore, să se tipărească periodic în trei limbi și să se răspîndească printre muncitorii și soldații țărilor beligerante adevărul cu privire la revolta care mocnește printre muncitori, cu privire la fraternizarea lor în tranșee și la speranța lor de a folosi în scop revoluționar armele împotriva burgheziei imperialiste din „propriile“ lor țări etc.

Toate astea nu sînt lucruri noi. Cele mai bune ziare, ca „La Sentinelle“, „Volksrecht“⁶⁰, „Bernener Tagwacht“, desfășoară o asemenea activitate, dar, din păcate, într-o măsură insuficientă. Numai astfel admirabila hotărîre a congresului de partid de la Aarau⁶¹ va putea deveni mai mult decît o hotărîre admirabilă.

Ceea ce ne interesează acum este următoarea întrebare: corespunde revendicarea dezarmării curentului revoluționar care se manifestă printre social-democrații elvețieni? Evident că nu. Obiectiv, „dezarmarea“ este programul cel mai național, specific național al unor state mici, și nicidecum un program internațional al social-democrației revoluționare internaționale.

*Scris în limba germană
în septembrie 1916*

*Publicat pentru prima oară
în septembrie—octombrie 1917
în ziarul „Jugend-Internationale“
nr. 9 și 10
Semnat: N. L e n i n*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar
Tradus din limba germană*

*Publicat pentru prima oară
în limba rusă în 1929,
în edițiile 2—3 ale Operei
lui V. I. Lenin, vol. XIX*

Martov scria : „În Rusia treburile noastre merg prost... F. I. (Dan. — *Nota red.*) se teme că toate forțele vii vor trece de partea leniniștilor...”.

Articolul lui S. Semkovski „Decăderea Rusiei?”, la care, probabil, se referă V. I. Lenin, a fost publicat la 21 martie 1915 în ziarul „Nașe Slovo” nr. 45 — 129.

- 51 Articolul „*Programul militar al revoluției proletare*” (În corespondența sa, Lenin îl numește „Entwaffnung” — „Despre dezarmare”), scris în limba germană, era destinat să fie publicat în presa social-democraților de stînga elvețieni, suedezi și norvegieni. În acea vreme însă, articolul n-a fost tipărit. Curînd după aceea, Lenin a operat unele modificări în textul articolului pentru a-l publica în limba rusă. Articolul intitulat „Lozinca «dezarmării»” a fost publicat în „Sbornik «Soțial-Demokrata»” nr. 2 în decembrie 1916 (vezi volumul de față, p. 152—163).

Textul inițial, în limba germană, al articolului a fost publicat în organul Uniunii internaționale a organizațiilor socialiste de tineret „Jugend-Internationale” nr. 9 și 10 din septembrie și octombrie 1917 sub titlul „Das Militärprogramm der proletarischen Revolution”. Redacția revistei a însoțit articolul de următoarea notă : „Astăzi, cînd Lenin este unul dintre conducătorii revoluției ruse despre care se vorbește din ce în ce mai des, articolul de mai jos al acestui vechi revoluționar călit, care face cunoscut o mare parte a programului său politic, prezintă un interes deosebit. Lenin a adus articolul la redacția noastră în aprilie 1917, cu puțin înainte de a părăsi Zürichul”. Titlul articolului a fost dat, probabil, de redacția revistei „Jugend-Internationale”. — 133.

- 52 „*Jugend-Internationale*” — organ al Uniunii internaționale a organizațiilor socialiste de tineret, care aderase la stînga zimmerwaldiană ; a apărut din septembrie 1915 pînă în mai 1918 la Zürich, sub redacția lui W. Münzenberg. Aprecieri asupra acestui organ de presă vezi în articolul lui V. I. Lenin „Internaționala tineretului” (volumul de față, p. 225—229). — 133.

- 53 Este vorba despre *tezele în problema războiului*, întocmite de R. Grimm și publicate în ziarul „Grütliener” nr. 162 și 164 din 14 și 17 iulie 1916.

În legătură cu creșterea primejdiei de atragere a Elveției în război, în Partidul social-democrat elvețian s-a deschis o discuție în problema atitudinii față de război. În aprilie 1916 conducerea Partidului social-democrat elvețian a însărcinat pe cîțiva conducători marcantî — R. Grimm, G. Müller, Ch. Naine, P. Pflüger etc. — să-și expună părerea în presă în această problemă. Fiecare dintre aceștia a scris articole sau teze care au fost publicate în ziarele „Berner Tagwacht”, „Volksrecht”, „Grütliener”.

V. I. Lenin a urmărit cu atenție desfășurarea discuției, a studiat materialele, a scris observații la teze. Toate aceste materiale sînt tipărite în „Culegeri din Lenin”, vol. XVII. — 133.

- 54 „*Neues Leben*“ — revistă lunară, organ al Partidului social-democrat din Elveția ; a apărut la Berna din ianuarie 1915 pînă în decembrie 1917. Revista propaga concepțiile zimmerwaldienilor de dreapta ; de la începutul anului 1917 s-a situat pe poziții social-șoviniste. — 133.
- 55 Este vorba despre *conferințele socialiste internaționale de la Zimmerwald și Kiental*.

Conferința de la *Zimmerwald*, sau prima Conferință socialistă internațională, a avut loc între 5—8 septembrie 1915. La conferință au participat 38 de delegați ai socialiștilor din 11 țări europene : Germania, Franța, Italia, Rusia, Polonia, România, Bulgaria, Suedia, Norvegia, Olanda, Elveția. Delegația C.C. al P.M.S.D.R. a fost condusă de V. I. Lenin.

La conferință au fost dezbătute următoarele probleme : 1) rapoartele reprezentanților diferitelor țări ; 2) declarația comună a reprezentanților Germaniei și Franței ; 3) propunerea stîngii zimmerwaldiene cu privire la adoptarea rezoluției principale ; 4) adoptarea manifestului ; 5) alegerile în Comisia socialistă internațională (C.S.I.) ; 6) adoptarea rezoluției de simpatie față de victimele războiului și față de cei prizonieri.

Conferința a adoptat manifestul-apel „Către proletarii din Europa“, elaborat de comisie, în care, datorită insistenței lui Lenin și a social-democraților de stînga, au fost incluse o serie de teze fundamentale ale marxismului revoluționar. În afară de aceasta, conferința a adoptat o declarație comună a delegațiilor germană și franceză, o rezoluție de simpatie față de victimele războiului și față de luptătorii prizonieri pentru activitate politică, și a ales Comisia socialistă internațională.

La conferință a fost creat grupul zimmerwaldienilor de stînga, în care au intrat reprezentanți ai C.C. al P.M.S.D.R., în frunte cu Lenin, ai conducerii de ținut a Social-democrației din Regatul Poloniei și Lituania, ai C.C. al Social-democrației din Ținutul leton, ai stîngii suedeze (Z. Höglund), ai stîngii norvegiene (T. Nerman), ai stîngii elvețiene (F. Platten), ai grupului „Socialiștii internaționaliști din Germania“ (J. Borchardt). La conferință, grupul zimmerwaldienilor de stînga a dus o luptă activă împotriva majorității centriste a conferinței. Numai reprezentanții partidului bolșevic s-au menținut pe o poziție consecventă pînă la sfîrșitul conferinței.

Lenin a făcut aprecieri asupra Conferinței de la Zimmerwald și tactica bolșevicilor la conferință în articolele „Un prim pas“ și „Marxiștii revoluționari la Conferința socialistă internațională din 5—8 septembrie 1915“ (vezi *Opere complete*, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 37—43, 44—48).

Conferința de la *Kiental*, sau cea de-a doua conferință socialistă internațională, a avut loc la Kiental (Elveția) între 24 și 30 aprilie 1916. La conferință au participat 43 de delegați ai socialiștilor din 10 țări : Rusia, Germania, Franța, Italia,

Elveția, Polonia, Norvegia, Austria, Serbia, Portugalia. Au mai participat în calitate de invitați un delegat al Angliei și un delegat al secretariatului Internaționalei tineretului. Reprezentanții Partidului muncitoresc independent din Anglia, ai socialiștilor din S.U.A., Bulgaria, România, Grecia, Suedia n-au putut participa deoarece li s-au refuzat pașapoartele; unii reprezentanți ai stîngii au încredințat mandatele lor altor partide; Social-democrația din Ținutul leton a încredințat mandatul său C.C. al P.M.S.D.R.; reprezentanta stîngii olandeze, H. Roland-Holst — conducerea de ținut a Social-democrației din Regatul Poloniei și Lituania. Din partea C.C. al P.M.S.D.R., au participat la conferință trei reprezentanți, în frunte cu V. I. Lenin.

La conferință au fost dezbătute următoarele probleme: 1) lupta pentru terminarea războiului, 2) atitudinea proletariatului față de problema păcii, 3) agitația și propaganda, 4) activitatea parlamentară, 5) lupta de masă, 6) convocarea Biroului socialist internațional.

Grupul stîngii zimmerwaldiene, condus de V. I. Lenin, a avut la Conferința de la Kiental o poziție mult mai solidă decît la Conferința de la Zimmerwald. El a reunit 12 delegați, iar în unele probleme, pentru propunerile sale au votat pînă la 20 de delegați, adică aproape jumătate din participanții la conferință. Acest fapt reflecta schimbarea raportului de forțe din mișcarea muncitorească internațională în favoarea internaționalismului.

Conferința a adoptat un manifest-apel „Către popoarele ruinate și supuse decimării” și rezoluții în care critica pacifismul și Biroul socialist internațional. V. I. Lenin a apreciat hotărîrile conferinței ca un pas înainte în acțiunea de solidarizare a internaționaliștilor în lupta împotriva războiului imperialist.

Conferințele de la Zimmerwald și Kiental au contribuit la unirea pe baza ideologică a marxism-leninismului a elementelor de stînga ale social-democrației vest-europene, care, ulterior, au jucat un rol activ în lupta pentru crearea partidelor comuniste în țările lor și pentru formarea Internaționalei a III-a, Comunistă. — 140.

- 56 *Grupul social-democrat al muncii* („Arbeitsgemeinschaft”) — organizație a centriștilor germani; a fost întemeiat în martie 1916 de către deputații din Reichstag, care s-au desprins din fracțiunea social-democrată din Reichstag. În fruntea grupului se aflau H. Haase, G. Ledebour, B. Dietman. Grupul a publicat „Lose Blätter” și pînă în aprilie 1916 el a precumpănit în redacția ziarului „Vorwärts”. După îndepărtarea centriștilor din cadrul redacției lui „Vorwärts”, ei și-au înființat un organ central propriu „Mitteilungsblätter”, care a apărut la Berlin. Majoritatea organizației berlineze era de partea grupului. „Grupul social-democrat al muncii” a devenit nucleul de bază al Partidului social-democrat independent din Germania, care

s-a format în aprilie 1917 și care justifica acțiunile social-șoviștilor fățiși, declarându-se pentru menținerea unității cu aceștia. — 140.

- 57 *Partidul laburist independent din Anglia* (Independent Labour Party) — organizație reformistă, întemeiată în 1893 de conducătorii „noilor trade-unionuri“, în condițiile înviorării luptelor greviste și ale intensificării mișcării pentru independența clasei muncitoare din Anglia față de partidele burgheze. În P.L.I. au intrat membrii „noilor trade-unionuri“ și ai unor vechi sindicate, reprezentanți ai intelectualității și ai micii burghezii care se aflau sub influența fabienilor. Keir Hardie și R. Macdonald se aflau în fruntea partidului. Din primul moment al apariției sale P.L.I. a adoptat o poziție burgheză-reformistă, acordând principala atenție formei de luptă parlamentară și acordurilor parlamentare cu partidul liberal. Caracterizînd Partidul laburist independent, Lenin scria că este „în realitate partid oportunist, dependent totdeauna de burghezie“ (Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 479).

La începutul războiului imperialist mondial, P.L.I. a lansat un manifest împotriva războiului, iar la Conferința partidului din 5—6 aprilie 1915 din Nordville au fost adoptate o serie de rezoluții pacifiste, totuși în scurtă vreme P.L.I. s-a situat pe poziția social-șovinismului. — 140.

- 58 *Comitetele pentru industria de război* au fost create în Rusia, în mai 1915, de către marea burghezie imperialistă, pentru a ajuta țarismul în ducerea războiului. Președintele Comitetului Central pentru industria de război a fost marele capitalist A. I. Gucikov, liderul octombriștilor; din comitet făceau parte fabricantul A. I. Konovalov, M. I. Tereschenko, bancher și fabricant de zahăr, precum și alți magnați ai capitalului. Încercînd să subordoneze muncitorimea influenței sale și să-i înoculeze o stare de spirit defensivă, burghezia a hotărît să organizeze pe lângă aceste comitete „grupuri muncitorești“ și să arate astfel că în Rusia s-a instaurat „pacea de clasă“ între burghezie și proletariat. Bolșevicii au lansat lozinca boicotării comitetelor pentru industria de război și au aplicat-o cu succes, fiind sprijiniți de majoritatea muncitorilor. La adunarea din 27 septembrie (10 octombrie) 1915 a împuterniciților aleși de muncitorii din Petrograd, rezoluția bolșevică, care proclama boicotarea comitetelor pentru industria de război și necesitatea unei ieșiri revoluționare din război, a întrunit 95 de voturi, iar rezoluția menșevicilor — 81 de voturi. Abia la o a doua adunare, pe care muncitorii partizani ai bolșevicilor au părăsit-o, menșevicii au reușit să aleagă în „grupul muncitoresc“ 10 persoane în frunte cu K. A. Gvozdev.

În urma muncii de lămurire desfășurate de bolșevici, din totalul de 239 de comitete regionale și locale pentru industria de război, numai pentru 70 de comitete s-au ținut alegeri în

„grupurile muncitorești“ și numai în 36 de comitete au fost aleși reprezentanți ai muncitorilor. — 141.

- 59 „*Manifestul de la Basel*“ — manifestul cu privire la război, adoptat de Congresul socialist internațional extraordinar care s-a ținut la Basel (Elveția) în zilele de 24 și 25 noiembrie 1912. Congresul a fost convocat pentru a se lua o hotărâre în problema luptei contra pericolului iminent al unui război imperialist mondial, pericol care sporise și mai mult după declanșarea primului război balcanic. La congres au participat 555 de delegați. C.C. al P.M.S.D.R. era reprezentat prin 6 delegați. În ziua deschiderii congresului au avut loc o mare demonstrație și un miting internațional de protest împotriva războiului.

La 25 noiembrie, congresul a adoptat în unanimitate manifestul cu privire la război. Manifestul punea popoarele în gardă împotriva pericolului iminent al unui război mondial. „În orice moment — se spunea în manifest —, marile popoare europene pot fi aruncate unele împotriva altora, fără ca o asemenea crimă împotriva omenirii și a rațiunii să poată fi justificată prin cel mai vag pretext al vreunui interes popular... Ar fi o nebunie dacă guvernele n-ar înțelege că numai gândul la monstruoșitatea unui război mondial trebuie să stârnească mânia și revolta clasei muncitoare. Proletarii consideră drept o crimă să tragă unii într-alții de dragul profiturilor capitaliștilor, de dragul unor ambiții dinastice, de dragul executării unor tratate diplomatice secrete“ (vezi „Ausserordentlicher Internationaler Sozialistenkongress zu Basel am 24. und 25. November 1912“, Berlin, 1912, p. 23, 26).

Manifestul dezvăluia scopurile de cotopire ale războiului pe care imperialiștii îl puneau la cale și chema pe muncitorii din toate țările să ducă o luptă hotărâtă pentru pace, împotriva pericolului de război, „să opună imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului“.

În eventualitatea izbucnirii unui război imperialist, manifestul recomanda socialiștilor să folosească criza economică și politică provocată de război în vederea luptei pentru revoluția socialistă.

Conducătorii Internaționalei a II-a (Kautsky, Vandervelde și alții) au votat la congres pentru manifestul împotriva războiului. Dar când a izbucnit războiul imperialist mondial, ei au dat uitării manifestul de la Basel și celelalte hotărâri adoptate de congresele socialiste internaționale cu privire la lupta împotriva războiului și au trecut de partea guvernelor lor imperialiste. — 141.

- 60 „*La Sentinelle*“ — ziar, organ de presă al organizației social-democrate din cantonul Neuchâtel (Elveția); a fost fondat la Chaux-de-Fonds în 1890. Între anii 1906 și 1910 n-a apărut. În anii războiului imperialist mondial, ziarul s-a situat pe poziții internaționaliste. La 13 noiembrie 1914, în nr. 265 al acestui ziar a apărut în formă prescurtată manifestul C.C. al P.M.S.D.R. intitulat „Războiul și social-democrația rusă“.

„*Volksrecht*“ — cotidian, organ al Partidului social-democrat din Elveția; apare la Zürich începînd din 1898. În anii războiului imperialist mondial, ziarul a apărut sub redacția lui E. Nobs, și a publicat articole scrise de zimmerwaldieni de stînga. În coloanele lui au apărut articolele lui Lenin: „Douăsprezece teze scurte cu privire la susținerea de către H. Greulich a apărării patriei“, „Despre sarcinile P.M.S.D.R. în revoluția rusă“, „Manoperele șovinștilor republicani“ și altele. În prezent, poziția ziarului în problemele fundamentale ale politicii interne și externe, principal nu se deosebește aproape de loc de poziția ziarelor burgheze. — 144.

- 61 V. I. Lenin se referă la *Congresul de la Aarau al Partidului social-democrat din Elveția*, care a avut loc în zilele de 20 și 21 noiembrie 1915. Principalul punct de pe ordinea de zi a congresului a fost problema atitudinii social-democrației elvețiene față de Uniunea zimmerwaldiană a internaționaliștilor. În jurul acestei probleme, în Partidul social-democrat elvețian s-a desfășurat o luptă între trei orientări: 1) a antizimmerwaldienilor (H. Greulich, P. Pflüger ș.a.), 2) a partizanilor drepte zimmerwaldiene (R. Grimm, P. Graber ș.a.) și 3) a partizanilor stîngii zimmerwaldiene (F. Platten, E. Nobs ș.a.). R. Grimm a propus o rezoluție, în care se recomanda partidului social-democrat elvețian să se alăture Uniunii zimmerwaldiene și să aprobe linia politică a zimmerwaldienilor de dreapta. În numele secției din Lausanne, social-democrații de stînga elvețieni au propus un amendament la rezoluția lui Grimm. În amendament se propunea să se recunoască necesitatea luptei de masă revoluționare împotriva războiului și se afirma că numai revoluția victorioasă a proletariatului poate să pună capăt războiului imperialist. După ce, sub presiunea lui Grimm, amendamentul secției din Lausanne a fost respins, el a fost din nou propus de bolșevicul M. M. Haritonov, participant la congres ca delegat cu drept de vot deliberativ din partea uneia dintre organizațiile social-democrate elvețiene. Grimm și partizanii săi au fost siliți, din considerente tactice, să susțină amendamentul. Cu majoritate de voturi (258 pentru, 141 contra), congresul a adoptat amendamentul celor de stînga. — 144.
- 62 „*Buletinul Comitetului din străinătate al Bundului*“, care era o continuare a „*Manifestului informativ al organizației din străinătate a Bundului*“, a fost publicat la Geneva. În total au apărut două numere: nr. 1 — în septembrie și nr. 2 — în decembrie 1916. „*Buletinul*“ s-a situat pe poziții social-șoviniste. „*Scrisoare din Rusia*“, citată aici de Lenin, a apărut în „*Buletinul*“ nr. 1 fără semnătură. Această scrisoare este minuțios analizată de Lenin în articolul „*Fracțiunea Ciheidze și rolul ei*“ (vezi volumul de față, p. 234—238). — 146.
- 63 *Partidul socialist italian* a fost înființat în 1892 și s-a numit inițial „*Partidul muncitorilor italieni*“; în 1893, la *Congresul*